

MEDIACE V TEORII A PRAXI

Jiří Vrba

HOLÁ, L. *Mediace v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011, 272 s., ISBN 978-80-247-3134-6.

Každý z nás se v životě setkává s konfliktními situacemi, na které je potřeba reagovat a řešit je. Při řešení některých situací jsme schopni vystačit si sami, nastávají však případy, kdy již potřebujeme něčí pomoc. Právě to je možností pro vstup mediátora jako neutrální osoby s cílem pomoci znesvářeným stranám dosáhnout vzájemně akceptovatelné dohody. Kniha L. Holé tedy pojednává o mediaci a jejím využití.

Autorka publikaci velmi prakticky rozdělila do dvou hlavních celků, a to Mediace v teorii a Mediace v praxi. Každý z těchto celků se poté člení na jednotlivé kapitoly.

Prvá část – Mediace v teorii je strukturovaná následujícím způsobem:

1. **Historie mediace:** v této kapitole se autorka zabývá dějinným vývojem mediace od starověkých společenství až po současnost. Zmiňuje jak výskyt mediace v řecké, tak posléze v římské kultuře. Poukazuje na její uplatnění při řešení trestných činů až po konec 60. a počátek 70. let 20. století, kdy se mediace začíná postupně etablovat jako specifická metoda řešení konfliktů.
2. **Teoretická východiska mediace:** tato část je zaměřena na zpracování základních teoretických předpokladů, ze kterých mediace vychází. Pozornost je věnována filosofii jako vědě, z níž se postupně vyvinuly další disciplíny, jako například psychologie. Kapitola dále pojednává o psychologických a sociologických východiscích mediace. Část kapitoly je věnována vztahu mezi mediací a právem a s tím související restorativní justici.
3. **Teorie mediace:** autorka v této kapitole upozorňuje na fakt, že ač je mediace chápána jako metoda praktická, nemůžeme se obejít bez její teoretické charakteristiky. Zmiňuje také, že najít ucelenou teorii i definici mediace je velmi obtížné, neboť se jedná o transdisciplinární metodu. Z tohoto důvodu se setkáváme s různou definicí mediace u různých au-

torů. Dále je pak v kapitole věnována pozornost teorii konfliktu a komunikace vzhledem k mediaci.

4. **Základní principy a cíle mediace:** v této části autorka zevrubně charakterizuje základní principy procesu mediace. Kapitola je také doplněna praktickými příklady, umožňujícími snazší pochopení některých z principů mediace.
5. **Pojetí mediace:** kapitola ukazuje, že na mediaci je potřeba pohlížet z různých úhlů a lze ji pojímat různým způsobem. Autorka zde věnuje pozornost mediaci jako metodě řešení problémů, formě pomoci, prevenci konfliktů, metodě usmíření, metodě pochopení, prostředku ochrany subjektivních práv, formě sociální kontroly, metodě sociální práce. Zabývá se také vztahem mezi mediací a psychoterapií a jejich důležitými rozdíly.
6. **Vztah v mediaci:** v této poměrně rozsáhlé kapitole dochází k charakteristice vztahů v mediaci a jejich vlivu na řešení konfliktu. Na mediaci je zde opět nahlíženo v kontextu komunikace (interakce). Pozornost je věnována jednotlivým účastníkům mediace, respektive charakteristikám jejich rolí. Dochází zde k zaměření na vztahy mezi účastníky mediace a na působící faktory. Zvláštní zřetel je také věnován jednotlivým rolím, ve kterých samotný mediátor může vystupovat, a determinantám ovlivňujícím jeho přístup.
7. **Proces mediace:** kapitola nás seznamuje se základními prostředky a úkoly procesu mediace. Zabývá se problematikou jednání a vyjednávání a rozdělením vyjednávání. Velká pozornost je věnována fázím mediace a jejich členění a následné charakteristice z různých hledisek. Autorka se zde dále věnuje základním formám mediace a dalším alternativním způsobům řešení konfliktů. Pozornost je věnována rozhovoru jako základnímu prostředku mediace a strategiím a technikám, které mediátor využívá.
8. **Etika řešení konfliktů:** poslední kapitola teoretického celku je věnována důležitému tématu pro všechny pomáhající profese. Je zde zdůrazněna podstatnost etiky nejen pro teorii, ale také praxi. Je vyzdvížena nezbytnost uplatňování etických principů pro klienty i mediátory. V kapitole je uvedeno také rozlišení pojmů etická otázka, etický problém a etické dilema.

Z teoretického celku přechází publikace plynule do části praktické, nazvané *Mediace v praxi*, ta je členěna do následujících kapitol:

9. **Právně organizační aspekty mediace:** v kapitole je na mediaci nahlíženo v právním kontextu. Vychází se zde z transdisciplinárního pojetí mediace, která v sobě zahrnuje aspekty psychologické, sociologické a stejně tak právní. Na mediaci je zde nahlíženo jako na alternativu k soudnímu jednání, kombinaci se soudním jednáním nebo jednání následující po rozhodnutí soudu. Pozornost je také věnována odlišným způsobům nazírání na mediaci v různých zemích, na základě jejich právních tradic.
10. **Indikace k mediaci:** autorka se zde zabývá otázkou, ve kterých případech je vhodné mediaci aplikovat a ve kterých bychom její indikaci spíše doporučit neměli. Pojednává zde také o oblastech, které je nutné při hodnocení aplikace mediace postihnout. Jsou zde popsány případy vhodné i nevhodné pro mediaci s důležitou zmínkou o jisté názorové nejednotnosti na striktní rozdělení těchto případů. Část kapitoly je věnována také přednostem mediace.
11. **Aplikační oblasti mediace:** obsahem této kapitoly se autorka zaměřuje již na konkrétní oblasti, v nichž je mediace využívána. Mediace je zde rozdělena do dvou velkých oblastí: 1. Mediace v civilních sporech a 2. Mediace v trestním řízení.
Mediace v civilních sporech je poté členěna na následující: rodinnou a partnerskou mediaci, peer mediaci (mediaci ve škole), obchodní mediaci, mediaci v pracovněprávních sporech, internetickou mediaci, komunitní mediaci, environmentální mediaci a mediaci v politice a diplomacii. Podrobnější charakteristika je pak věnována mediaci rodinné, peer (školské) mediaci a mediaci obchodní.
12. **Mediátor jako profese:** tato kapitola pojednává o problematice nahlížení na mediátora jako na regulérní profesi. Pozornost je věnována kompetencím mediátora, které jsou v některých odborných článcích synonymem kvalifikace. Položena je také otázka, jaké atributy by mediátor z hlediska profese měl vykazovat. V souvislosti s pohledem na mediaci jako profesi je zmíněna profesionalizace mediace a různá stanoviska k ní.
13. **Vzdělávání v mediaci:** poslední kapitola se zabývá problematikou vzdělávání a vzdělávání v mediaci. Ukazuje různé přístupy a názory odborníků například na délku a celkovou podobu vzdělávání. Na téma je nahlíženo jak v kontextu celosvětovém, tak v kontextu pouze evropském. Detailněj-

ší pozornost je pak věnována vzdělávání v České republice a vzdělávání v rodinné mediaci.

Řešení konfliktů je nedílnou součástí našeho života. Existuje mnoho přístupů a mnoho způsobů, jak je řešit. Mediace je jedním z nich. Autorka v knize velmi erudovaně ukazuje, jak se mediace jako jedna z možností řešení konfliktů neustále vyvíjí a jak širokou, multidisciplinární metodou je. Kniha by neměla uniknout pozornosti zejména lidem pracujícím v pomáhajících profesích, jako jsou psychologové, sociální pracovníci, pedagogové, právníci a další. Je také vhodná pro každého, kdo se chce o tomto alternativním řešení sporů dozvědět něco víc.

Adresa autora

Mgr. Jiří Vrba

Ústav pedagogiky a sociálních studií PdF UP

Žižkovo nám. 5

771 40 Olomouc

e-mail: jiri.vrba01@upol.cz